

Methodieken en werkvormen

Module Veiligheid en gezondheid op kamp - Kampkeukens en kooktoestellen - "Kooktoestellen"

Maker: Kampeerteam Scouting Overijssel

Functie: Trainer Scouting Overijssel

Datum van productie: 25 november 2014

Module Veiligheid en gezondheid op kamp – Kampkeukens en kooktoestellen

Leeftijd: Volwassenen

Duur: 30 minuten

Groepsgrootte: Maximaal 20 personen

Locatie: Binnen/buiten

Korte inhoud:

Cursisten kennen de verschillende typen branders en hun voor- en nadelen. Kunnen adviseren bij aanschaf in de groep.

Dit is geen officieel document van Scouting Nederland, maar is door Scouting Nederland geselecteerd omdat het een goed voorbeeld is van hoe je zelf met dit onderwerp aan de slag kunt gaan. Hierdoor kan het zijn dat sommige onderdelen van dit document niet geheel overeenkomen met wat Scouting Nederland normaal communiceert.

Kooktoestellen

doelgroep: kwesta's & scouts

cursusdoelstelling (eindtermen): cursisten kennen de verschillende typen branders en hun voor- en nadelen. Kunnen adviseren bij aanschaf in de groep

methodiek: 1) inventariseren gebruik in eigen groep, 2) uitleg met materiaal, 3) met een aantal vragen aan de groep en 4) eventueel nog een test

benodigde materialen: zoveel mogelijk verschillende werkende (!) en goed onderhouden branders (let op houdbaarheid slang en drukregelaars)

Tijdsduur: 30 minuten

Inhoud workshop:

Gastoestellen

principe: gas in tankje of fles stroom via slang of buisje naar branderkop, direct brandbaar

uitvoeringen: lichtgewicht (kleine doorprik-/wegwerptankjes), familie (tweepitsbrander los met slang of opschroefbaar), industrie/ster (grote fles met slang en stevige sterbrander).

drukregelaar (ufo-vormig ding tussen fles en slang) zorgt ervoor dat het gas met gelijke druk uit de fles komt.

bijzonderheden: let bij onderhoud op de houdbaarheid van de slang en de drukregelaar. Vraag aan de materiaalbeheerder of deze nog goed is (slangen maar 2 tot 4 jaar, afhankelijk van slang, zie *productiejaartal* op slang). Gebruik goede slangklemmen.

Laat flessen niet in de volle zon staan (punt bij bouw keuken), of een snikhete zolder omdat de druk in de fles dan oploopt. Bewaar en vervoer flessen altijd rechtop.

Doorprikblikjes niet verwijderen voordat ze echt leeg zijn, anders spuiten ze onder druk leeg (steekvlammen of bevroering; gas onder druk is zeer koud!). Nieuwe blikjes er recht en in een beweging goed inzetten.

Op flessen zit statiegeld, vaak moet je daarvoor de rekening bewaren.

Twee soorten gas. **Butaan:** bruikbaar tot rond vriespunt, **propan** tot ca. -15° c, vereisen verschillende drukregelaars en slangen. Butaanslangen meestal zwart, propaan rood/oranje (zijn ook te gebruiken voor butaan). Ook mengsels zijn verkrijgbaar.

nadelen: soms duur in verbruik (vooral de kleine campinggaz-blikjes), niet overal verkrijgbaar, niet geschikt voor koude omstandigheden, koken duurt vrij lang

voordelen: makkelijke, veilig, schoon, lage aanschafkosten

vraag: waar moet de gasfles staan i.v.m. veiligheid? gas is zwaarder dan lucht en blijft dus beneden hangen. bij voorkeur niet op de grond in een kuil of een hoekje in de keuken. Bij een eventueel gaslek zou gas zich ophopen en is de kans op een ontploffing groter

vraag: hoe lek opsporen? met een zeepoplossing en niet met een vlammetje....

vraag: hoe sla je gasflessen op in je blokhut?

vraag: wat is gevaarlijker, een volle of bijna lege fles? Lege, maar waarom.....???

Benzine

principe: ongelode benzine in de tank wordt op druk gebracht met pompje, wordt daardoor dampvormig, via buisje/slangetje gaat deze 'damp' over de branderkop, wordt daar verwarmd en wordt gasvormig, komt vervolgens dus als 'gas' uit de branderkop.

Vanwege dit principe (druk > damp > branderkop > gas) moet de brander voorverwarmd worden.

nadelen: duur in aanschaf en onderhoud, vereist oefening om op te koken, moet voorverwarmd worden (kan grote vlammen geven tijdens voorverwarmen en bij niet voldoende voorverwarmen), verstopping en andere pech niet makkelijk zelf te repareren.

voordelen: goedkoop in verbruik, zeer snelle kooktijden, brandstof is overal te verkrijgen (ook internationaal)

bijzonderheden: brander goed laten afkoelen voordat tank van druk gebracht wordt.

Verstopping soms zelf op te lossen door uit laten koken of onder druk door te spuiten.

Voorverwarmen kan met petroleum of bijv. speciale pasta of blokjes. Met benzine zelf geeft roetende steekvlammen.

Op druk brengen met pompje. Colemanbranders: pompje losdraaien, pompen met duim op gaatje, vastdraaien.

vraag: wat is verschil tussen Colemanfuel en gewone ongelode benzine? Colemanfuel is 'schoongemaakte' benzine, dus zonder toevoegingen en smeermiddelen. Deze brandstof is wel een stuk duurder en moet meegesleept worden. Toch is het aan te raden om Colemanfuel te gebruiken als je geen risico op verstopping wilt lopen. Daarnaast is het verstandig om de brander zo nu en dan 'schoon te branden' met Colemanfuel

Petroleum

De klassieke brander van het uitstervende ras. In lichtgewicht uitvoeringen, maar ook groter.

principe: op druk brengen met pompje, wat peut in bakje onder branderkop laten lopen, aansteken (dit is om voor te verwarmen), branderkop aan steken

bijzonderheden: bij verstopping met doorprikker (is feitelijk dun ijzerdraadje / naaldje) de toevoer vlak onder de kop ontstoppen

voordeel: goedkoop in aanschaf, petroleum is niet zo brandbaar, petroleum is vrij makkelijk te verkrijgen en goedkoop, koken gaat vrij vlot

nadeel: voorverwarmen, moet nogal eens ontstopt worden

Spiritus

Alleen als lichtgewicht, te verkrijgen, vooral in Scandinavië populair, vaak inclusief pannen en windscherm

methode: houder vullen met spiritus, aansteken, klaar

bijzonderheden: eerst laten afkoelen voordat je de schroefdeksel erop draait omdat anders de rubberen afsluitring vastsmelt

Spiritus is te verkrijgen als ethanol en methanol. Ethanol zit in de bekende blauwe flessen en is bij verwarming niet erg heet. Methanol is heter, maar alleen verkrijgbaar bij goede drogist, apotheek of buitensportzaak.

nadeel: vlam moeilijk zichtbaar (gevaarlijk voor jeugdleden), spiritus soms lastig te verkrijgen, koken duur lang, vlam moeilijk te regelen

voordeel: makkelijk bruikbaar, simpel en betrouwbaar, vaak inclusief pannen, goedkoop in aanschaf en gebruik.

Conclusie

Voor gewoon 'Scoutinggebruik' staat de gasbrander i.v.m. betrouwbaarheid, gebruiksvriendelijkheid en aanschafprijs bovenaan. Voor 'professionele' kokers en ervaren, kamperende explo'ers kan een benzinebrander een optie zijn.

Test

Als er de tijd voor is kun je op verschillende branders tegelijkertijd een halve of hele liter water op het vuur zetten om te kijken hoeveel verschil er in kooktijd tussen de branders zit.

Laat cursisten zelf de branders aan steken om te oefenen.